

Porušení povinnosti při správě cizího majetku

Aby šlo o naplnění zákonného znaku "poruší podle zákona mu uloženou povinnost spravovat cizí majetek" ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák., musí pachatel porušit povinnost, kterou má ze zákona upravujícího nikoli pracovní kázeň, nýbrž správu majetku nějakého subjektu odlišného od pachatele, resp. která mu byla na podkladě takového zákona uložena. Z dikce § 255 odst. 1 tr. zák. vyjadřující uvedený zákonný znak je zřejmé, že mezi zákonem, podle něhož má pachatel povinnost, o jejíž porušení jde, a správou majetku poškozeného subjektu musí být přímý vztah v tom smyslu, že správa tohoto majetku je předmětem úpravy daného zákona. V rámci této zákonné úpravy může být povinnost týkající se správy cizího majetku vymezena obecně, např. jako povinnost spravovat cizí majetek s péčí řádného hospodáře, nebo může být vymezena s různou mírou konkrétnosti tak, že za stanovených podmínek osoba vykonávající správu cizího majetku musí ohledně tohoto majetku nebo jeho části postupovat určitým způsobem, případně nesmí se spravovaným majetkem nebo jeho částí určitým způsobem nakládat, apod. Pouze porušení takové povinnosti, má-li za následek škodu na cizím majetku ve výši předpokládané trestním zákonem, je při splnění dalších podmínek trestní odpovědnosti důvodem k závěru, že jde o trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 1194/2003, ze dne 29.10.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal dovolání obviněného J. K., proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 13 To 135/2003, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 2 T 18/2001 a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 13 To 135/2003, ve výroku, jímž byl obviněný J. K. uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1997, ve výroku o trestu a ve výroku, jímž byla Union banka, a. s., jako poškozený podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázána s nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Okresnímu soudu v Pardubicích příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 31. 1. 2003, sp. zn. 2 T 18/2001, byl obviněný J. K. uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. ve znění platném do 31. 12. 1997 a odsouzen podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na tři léta, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák., § 60a odst. 1, 2 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu pěti let s dohledem. Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl obviněný části obžaloby zproštěn. Podle § 229 odst. 1, 3 tr. ř. byla U. b., a. s., jako poškozený s nárokem a náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích podali odvolání státní zástupce, obviněný, manželka obviněného a U. b., a. s., jako poškozený.

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 13 To 135/2003, byl z podnětu odvolání státního zástupce, obviněného a manželky obviněného rozsudek Okresního soudu v Pardubicích podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e), f), odst. 2 tr. ř. zrušen ve výroku, jímž byl obviněný uznán vinným, ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo ve věci znovu rozhodnuto tak, že obviněný byl uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1997 a odsouzen podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvě léta, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák., § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu pěti let. U. b., a.

s., jako poškozený byla s nároky na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních zčásti podle § 229 odst. 1 tr. ř. a zčásti podle § 229 odst. 3 tr. ř. Jinak zůstal rozsudek Okresního soudu v Pardubicích nedotčen. Odvolání U. b., a. s., bylo podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuto jako opožděné.

Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích v rozsahu odpovídajícím výroku o vině a výroku o trestu. Dovolání podal z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci zákonného dovolacího důvodu namítl, že jednáním, jímž byl uznán vinným, nenaplnil zákonné znaky trestného činu, protože nejednal úmyslně ve vztahu k porušení zákonné nebo smluvní povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek ani ve vztahu ke způsobení škody. Uvedl, že žádnou zákonnou ani smluvní povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek neporušil a že nezpůsobil škodu. Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Jinak je třeba poznamenat, že obviněný v dovolání mimo rámec zákonného dovolacího důvodu uplatnil námitky proti správnosti skutkových zjištění, proti hodnocení důkazů a proti rozsahu provedeného dokazování. Tyto námitky Nejvyšší soud nijak nebral v úvahu, protože je nelze uplatňovat v dovolání. Pokud je podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. možné podat dovolání z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, je tím připuštěna možnost namítat nesprávnost právní kvalifikace skutku, jak byl zjištěn soudem, ale není tím připuštěna možnost namítat nesprávnost skutkových zjištění, hodnocení důkazů, rozsah dokazování apod. Právním posouzením skutku je míněno jeho hmotně právní posouzení, to znamená ta část rozhodovací činnosti soudu, při které soud svá skutková zjištění podřazuje pod ustanovení hmotného práva, typicky pod ustanovení trestního zákona. Námitky proti skutkovým zjištěním soudu jsou námitkami, které se týkají dodržení nikoli hmotně právních ustanovení, nýbrž procesních ustanovení, zejména ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Jinak řečeno, uvedený dovolací důvod připouští jen p r á v n í námitky, nikoli skutkové námitky.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k podanému dovolání označil právní závěry napadeného rozsudku za správné, konstatoval jen nepodstatné vady rozsudku, které však nemohou postavení obviněného zásadně ovlivnit, a navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud na podkladě té části dovolání, která odpovídala zákonnému dovolacímu důvodu, přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadený rozsudek i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. posoudil Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích skutek spočívající v tom, že obviněný J. K. jako zaměstnanec B. d. S., a. s., ve funkci ředitele pobočky této banky v P. v době od 5. 4. 1995 do 1. 2. 1996 poskytl ke škodě banky v případech, kdy nebyla zajištěna reálná návratnost, bez odpovídajícího zajištění a nad rámec svých pravomocí vyplývajících z organizačních předpisů a plné moci vystavené generálním ředitelem finanční prostředky, eventuálně finanční výhody různým podnikatelským subjektům. V bodech 1 až 8 výroku o vině soud specifikoval případy, v nichž obviněný vystavil tři bankovní záruky pro potřebu zajištění celního dluhu podnikatele ve výši 8.650.000,- Kč, přičemž tento podnikatel celní dluh neuhradil (bod 1), dále případy, v nichž obviněný poskytl různým obchodním společnostem částky 200.000,- Kč (bod 2), 930.032,- Kč (bod 3), 5.000.000,- Kč, z které bylo vyčerpáno 3.436.000,- Kč (bod 4), 7.500.000,- Kč (bod 6), 4.500.000,- Kč, z které bylo vyčerpáno 2.571.167,- Kč (bod 7), 500.000,- Kč, z které bylo vyčerpáno 420.097,96 Kč (bod 8), přičemž v těchto případech nebyly poskytnuté částky, resp. jejich vyčerpané části, vráceny, a konečně případ, v němž obviněný poskytl podnikateli částku 300.000,- Kč, která byla podle odůvodnění rozsudku po několika letech dodatečně vrácena (bod 5).

Trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému způsobí značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

Z tzv. právní věty výroku o vině je zřejmé, že Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích považoval znaky uvedeného trestného činu za naplněné ve variantě, podle které pachatel poruší podle zákona mu uloženou povinnost spravovat cizí majetek a způsobí takovým činem značnou škodu. Ve skutkové větě výroku o vině Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích neuvedl žádný zákon, podle kterého byla obviněnému uložena povinnost spravovat majetek banky, ani žádnou podle zákona mu uloženou povinnost, kterou porušil. Součástí výroku o vině je jen paušální a nekonkrétní zjištění, že obviněný jednal nad rámec svých pravomocí vyplývajících z organizačních předpisů a plné moci vystavené generálním ředitelem banky, avšak toto zjištění zjevně nenaplnňuje zákonný znak "podle zákona mu uloženou povinnost spravovat cizí majetek". Z odůvodnění napadeného rozsudku vyplývá, že

Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích se ztotožnil s názorem Okresního soudu v Pardubicích, že uvažovaný zákonný znak trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku obviněný naplnil porušením ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce a § 74 písm. g) zák. práce, a nad tento rámec odkázal i na ustanovení § 73 odst. 1 písm. a) zák. práce.

Právní názor obou soudů v tom smyslu, že trestní odpovědnost za trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. lze opřít o porušení § 73 odst. 1 zák. práce a § 74 zák. práce, je nesprávný.

Podle § 73 odst. 1 písm. a) zák. práce zaměstnanci jsou povinni pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a dodržovat zásady spolupráce s ostatními zaměstnanci.

Podle § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce zaměstnanci jsou povinni řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.

Podle § 74 písm. g) zák. práce vedoucí zaměstnanci jsou dále povinni zabezpečovat přijetí včasných a účinných opatření k ochraně majetku zaměstnavatele.

V systematické zákoníku práce jsou citovaná ustanovení zařazena do části druhé, která upravuje pracovní poměr, a v tomto rámci jsou obsahem hlavy druhé, která upravuje pracovní kázeň a pracovní řád. Přitom jde o úpravu základních povinností zaměstnanců (§ 73 odst. 1 zák. práce), resp. základních povinností vedoucích zaměstnanců (§ 74 zák. práce). Z této povahy citovaných ustanovení plyne, že uvedené základní povinnosti mají všichni zaměstnanci obecně při výkonu jakéhokoli zaměstnání v pracovním poměru bez ohledu na povahu konané práce. To znamená, že tato ustanovení nemají žádný zvláštní vztah ke správě majetku zaměstnavatele a neukládají zaměstnancům povinnost spravovat majetek zaměstnavatele. Uvedená ustanovení na obecné úrovni vyjadřují, co je obsahem pracovní kázně, ale nevyjadřují žádnou konkrétní povinnost ve vztahu ke správě majetku zaměstnavatele. Pokud by za trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. bylo považováno již samotné porušení základních povinností zaměstnanců, resp. základních povinností vedoucích zaměstnanců, zakotvených v § 73 odst. 1 zák. práce a v § 74 zák. práce, znamenalo by to v podstatě kriminalizaci porušování pracovní kázně.

Aby šlo o naplnění zákonného znaku "poruší podle zákona mu uloženou povinnost spravovat cizí majetek" ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák., musí pachatel porušit povinnost, kterou má ze zákona upravujícího nikoli pracovní kázeň, nýbrž správu majetku nějakého subjektu odlišného od pachatele, resp. která mu byla na podkladě takového zákona uložena. Z dikce § 255 odst. 1 tr. zák. vyjadřující uvedený zákonný znak je zřejmé, že mezi zákonem, podle něhož má pachatel povinnost, o jejíž porušení jde, a správou majetku poškozeného subjektu musí být přímý vztah v tom smyslu, že správa tohoto majetku je předmětem úpravy daného zákona. V rámci této zákonné úpravy může být povinnost týkající se správy cizího majetku vymezena obecně, např. jako povinnost spravovat cizí majetek s péčí řádného hospodáře, nebo může být vymezena s různou mírou konkrétnosti tak, že za stanovených podmínek osoba vykonávající správu cizího majetku musí ohledně tohoto majetku nebo jeho části postupovat určitým způsobem, případně nesmí se spravovaným majetkem nebo jeho částí určitým způsobem nakládat, apod. Pouze porušení takové povinnosti, má-li za následek škodu na cizím majetku ve výši předpokládané trestním zákonem, je při splnění dalších podmínek trestní odpovědnosti důvodem k závěru, že jde o trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

Pro názornost, jaký typ povinnosti je míněn, lze odkázat např. na úpravu rodičovské zodpovědnosti podle zákona o rodině (zákon č. 94/1963 Sb. ve znění pozdějších zákonů). Podle § 37a odst. 1 zák. o rod. jmění dítěte jsou rodiče povinni spravovat s péčí řádného hospodáře. Podle § 37b odst. 1 zák. o rod. v odůvodněných případech, kdy by majetkové zájmy dítěte mohly být ohroženy, ustanoví soud pro zvýšenou ochranu jeho jmění opatrovníka. Podle § 37b odst. 3 zák. o rod. soud vymezí rozsah jmění, které bude opatrovník s péčí řádného hospodáře spravovat, a zároveň určí, jakým způsobem má být, popřípadě nesmí být s jednotlivými částmi nakládáno, zejména stanoví způsob výkonu vlastnických a jiných věcných práv a práv z duševního vlastnictví, způsob výkonu práv k cenným papírům a práv závazkových. Podle § 37b odst. 4 zák. o rod. opatrovník nesmí při správě jmění činit úkony, které jsou spojeny s nepřiměřeným rizikem. O povinnostech, které mají rodiče a opatrovník podle citovaných ustanovení, je namístež závěr, že jde o povinnosti uložené jim podle zákona.

Pokud Nejvyšší soud v tomto usnesení vycházel z opačného názoru než oba soudy, tj. z názoru, že povinnost, která je trestně sankcionována ustanovením § 255 tr. zák., nevyplývá z ustanovení o základních povinnostech zaměstnanců podle § 73 odst. 1 zák. práce, resp. z ustanovení o základních povinnostech vedoucích zaměstnanců podle § 74 zák.

práce, jde o názor, který je zastáván v teorii trestního práva (viz např. Trestní právo hmotné, zvláštní část, Codex Praha 1997, str. 70). Tento názor koresponduje také s tím, jaký význam uvedeným povinností přikládá judikatura, byť při výkladu zákonných znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 3 písm. a) tr. zák. (viz č. 28/1992 Sb. rozh. tr.).

Výrok o vině obviněného trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. nemůže obstát, protože jak Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích, tak Okresní soud v Pardubicích spatřovaly tento trestný čin v porušení takových povinností, které nenaplní zákoný znak "poruší podle zákona mu uloženou povinnost spravovat cizí majetek", přičemž samy konstatovaly, že obviněný neměl tuto povinnost zakotvenou v pracovní smlouvě. Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ve výroku napadeného rozsudku sice uvedl, že obviněný jednal v rozporu s plnou mocí generálního ředitele banky, avšak ani z této plné moci, resp. z dohody o plné moci, nedovodil žádnou smluvně převzatou povinnost obviněného spravovat majetek banky, nýbrž překročení pravomocí obviněného. Přitom samo překročení pravomocí daných dohodou o plné moci bez dalšího neznamena porušení smluvně převzaté povinnosti spravovat cizí majetek, jestliže tato povinnost není obsahem dohody o plné moci. Z toho Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích patrně vycházel, neboť nedospěl k závěru, že by obviněný porušil "smluvně převzatou povinnost spravovat cizí majetek", a to ani se zřetelem k dohodě o plné moci.

Za situace, kdy soudy nezjistily povinnost, jejíž porušení naplňuje uvedený zákonný znak trestného činu, je v podstatě bezpředmětné zabývat se úvahami o zavinění obviněného. Lze jen odkázat na to, že jde o úmyslný trestný čin, takže úmyslné zavinění musí být dáno jak ve vztahu k porušení povinnosti, tak ve vztahu k následku, přičemž pokud jde o těžší následek jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, postačí nedbalost. To vyplývá z ustanovení § 3 odst. 3 tr. zák., § 6 písm. a) tr. zák.

Pokud jde o škodu, za kterou soudy považovaly výši prostředků, které byly z majetku banky poskytnuty a nebyly jí vráceny, nemá k tomu Nejvyšší soud výhrad. Pokládá však za nutné upozornit, že v bodě 1 výroku o vině Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích neuvedl jasné zjištění o tom, zda banka ze svých prostředků skutečně uhradila celní dluh, na který se vztahovaly bankovní záruky, a zda jí obviněný, případně v jakém rozsahu, uhradil odpovídající částku. V bodě 5 výroku o vině Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích neuvedl jasné zjištění o tom, zda poskytnuté prostředky byly či nebyly vráceny, případně za jakých okolností byly vráceny.

Na základě úvah, které byly vyloženy v předchozích částech tohoto usnesení, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích, pokud jde o výrok o vině obviněného trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Proto Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině tímto trestným činem a v důsledku toho i ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody učiněném podle § 229 odst. 1 tr. ř. To znamená, že zrušením nebyl dotčen výrok, jímž Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích zrušil odsuzující část rozsudku Okresního soudu v Pardubicích, výrok, jímž jinak ponechal beze změny rozsudek Okresního soudu v Pardubicích, tj. v jeho zprošťující části, výrok, jímž o náhradě škody rozhodl podle § 229 odst. 3 tr. ř., a výrok, jímž zamítl odvolání poškozeného. Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí, která na zrušenou část rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích obsahově navazovala a která zrušením pozbyla podkladu. Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Pardubicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích byl v odsuzující části zrušen již napadeným rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích, byť z jiných důvodů, než z jakých by tak učinil Nejvyšší soud. Okresní soud v Pardubicích se při novém projednání věci bude zabývat především otázkou, zda obviněný porušil nějakou povinnost, která mu byla uložena podle zákona nebo kterou převzal smluvně jako povinnost spravovat cizí majetek (majetek banky), a při rozhodování se bude řídit závazným právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Při posuzování otázky, zda obviněný porušil povinnost spravovat majetek banky uloženou mu podle zákona, bude zkoumat, zda nešlo o povinnost uloženou např. podle § 9 odst. 1 písm. b), c) zákona o bankách (zákon č. 21/1992 Sb. ve znění pozdějších zákonů), neboť toto ustanovení je zákonným zmocněním k tomu, aby banka ve stanovách upravila pravomoc a odpovědnost vedoucích zaměstnanců, resp. pravomoc a odpovědnost dalších zaměstnanců ústředí a poboček, případně jiných organizačních jednotek banky, oprávněných k provádění bankovních obchodů. V novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)